

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler: Trond Arne Ingvoldstad
Arkivsaksnr.: 21/1530

Arkiv: 033

SAKEN AVGJØRES AV: Kommunestyret

HJEMMELSOVERFØRING AV KIRKEBYGG OG GRAVPLASSER TIL MODUM SOKN

Rådmannens innstilling

Forslag til prinsippavtale vedtas.

Rådmannen får fullmakt til å godkjenne hjemmelsoverføring for de enkelte områdene i samsvar med vedtatt prinsippavtale.

Vedlegg

Oversikt over kirkebygg og gravplasser i Modum

Forslag til prinsippavtale for hjemmelsoverføring av kirkebygg og gravplasser

Kortversjon

Kirkeloven og gravferdsloven trådte i kraft i 1997. I etterkant av at loven trådte i kraft ble det avdekket et behov for opprydding av hjemmelsforhold til kirker og gravplasser.

Modum sokn, ved kirkevergen, tok høsten 2020 kontakt med Modum kommune for å sette i gang prosessen med kartlegging av bygg/områder som skal/kan overføres.

Prinsippavtale for hjemmelsoverføring er forelagt og akseptert av Modum Kirkelige fellesråd.

Bakgrunn

Kirkeloven og gravferdsloven trådte i kraft 1.januar 1997. Hovedmålet med de nye lovene var å klargjøre og styrke den lokale kirkes rettslige stilling. *Loven om Den norske kirke* ble opphevet i 2020 og erstattet av *Lov om tros- og livssynssamfunn* (trossamfunnsloven). I henhold til trossamfunnsloven § 11 er soknet et selvstendig

rettssubjekt. Det innebærer blant annet at soknet kan ha partsstilling i avtaler, rettslige tvister, samt at soknet kan være hjemmelshaver til fast eiendom. Etter trossamfunnsloven § 15 og gravferdsloven § 1 er kirker og gravplasser soknets eiendom, med mindre annet følger av særlig rettsgrunnlag.

I Modum har kommunen en avtale med kirkelig fellesråd om drift og vedlikehold av gravplasser og driftsbygg/kapeller.

I denne saken blir både betegnelsen SOKN og KIRKELIG FELLESRÅD brukt. Soknet er den juridiske eier av eiendom og bygg, mens kirkelig fellesråd ivaretar administrative og økonomiske oppgaver på vegne av soknet.

I etterkant av at kirkeloven og gravferdsloven trådte i kraft i 1997 ble det avdekket et behov for å foreta en opprydding og avklaring når det gjelder hjemmelsforhold til kirkelige eiendommer, og for å oppfylle lovens intensjon i forhold til hjemmelsforhold til kirker og kirkelige eiendommer har det vært nødvendig å rydde opp i uklarhetene i forhold til grunnbøkene.

Eiendomsretten og hjemmelsoverføringen til soknet omfattes som utgangspunkt hele den matrikulerte eiendommen jfr. Trossamfunnsloven §15, jfr Stortingsproposisjon 130 L (2018-2019) s. 263.

I 2002 utarbeidet Regjeringen et rundskriv for overføring av kirkelige eiendommer fra kommunene til soknene (Rundskriv V-6/2002 B). Rundskrivet skal bidra til avklaringer rundt hva som inngår i den matrikulerte eiendommen.

I henhold til rundskrivet omhandler hjemmelsoverføringen fra kommunene til sokn i hovedsak kirker og gravplasser, men også andre områder/bygg med tilknytning til kirker og gravplasser.

Regjeringen har i rundskrivet lagt opp til at kommunene sammen med soknene skal håndtere og vurdere de konkrete sakene for hvilke eiendommer/bygninger som skal overføres. Rundskrivet er en veiledning for hvilke bygg og områder som skal/kan eller bør overføres, men listen er ikke uttømmende.

Hvis kommunen og Modum kirkelige fellesråd, etter forhandlinger, ikke kommer til enighet om hvilke arealer som skal overføres, vil saken måtte bringes inn for de ordinære domstolene.

Modum sokn, ved kirkevergen tok høsten 2020 kontakt med Modum kommune for å sette i gang prosessen med kartlegging av bygg/områder som skal/kan overføres.

Saksopplysninger

Kirkelige eiendommer som skal/kan eller bør overføres jfr. lovverket/rundskrivet

Det presiseres at rundskrivet inneholder en veiledning på hvordan kommunen og soknet kan gjennomføre selve hjemmeloverføringen. Det vil til enhver tid være rom for kommunene og fellesrådene om å finne frem til den beste løsningen i de konkrete tilfellene.

I rundskrivet fremgår det hvilke eiendommer som i samsvar med loven skal/bør overføres og eiendommer som ikke skal overføres.

Eiendommer/bygninger som utgangspunktet skal eies av soknet.

Kirke og gravplasser

Hovedregelen er som nevnt innledningsvis at soknet er eier av kirker og gravplasser. I henhold til Stortingsproposisjon 130 L (2018-2019) s. 263 har soknet eiendomsrett til *«kirkebygget og hele den matrikulerte eiendommen som bygget står på. Noen steder vil eiendmsgrensene være uklare, og da må grensene vurderes konkret.»*. De fleste steder utgjør kirken og gravplassene sammen en naturlig avgrenset eiendom. Det vil normalt være denne eiendommen som i sin helhet tilhører soknet. Dersom kirken eller gravplassen felles eller hver for seg har fått eget gnr/bnr vil matrikkelen gi en tilstrekkelig avgrensning for området som skal overføres. Dette vil kunne avvike noe hvis kommunen eier mer areal i området rundt kirken og at selve kirken eller gravplassen er avgrenset. Ett eksempel på dette kan være offentlig veiareal, offentlig fri areal, offentlig parkeringsareal som ligger inne på samme gnr/bnr som kirken/gravplasser. Oppmålingsforretning må gjennomføres for å fastslå grensene. Det presiseres i rundskrivet at det *«vil være naturlig at det rundt kirken er en sone for hva som naturlig bør tilligge kirken»*.

For gravplasser er arealene ofte avgrenset med fysisk inngjerding. Når det gjelder hjemmel i forhold til kommunen er dette avklart i loven, men hvis hjemmelshaver er privat er spørsmålet om eiendomsretten mer åpent. Eiendomsretten til en gravplass går over til soknet idet arealet erverves, ved ekspropriasjon, gave eller annen frivillig hjemmeloverføring.

Gravkapell, bårhus og andre bygninger på gravplasser

Gravkapell skiller seg fra kirker først og fremst ved at de ikke er definert som kirke etter kirkeloven. Reglene som gjelder for kirker gjelder derfor ikke for gravkapell. De er livssynsåpne seremonirom og kan benyttes ved gravferder i regi av tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke. Trossamfunnsloven sier ikke noe om eierforholdet når det gjelder bygninger på gravplass. I samsvar med forvaltningsansvaret for disse slik det er fastslått i gravferdsloven § 3 *«Gravplassmyndigheten har ansvaret for at gravplasser og bygninger på gravplasser forvaltes med orden og verdighet og i samsvar med gjeldende bestemmelser.»* I Modum drifter Modum kommune gravplassene for Kirkelig Fellesråd. På noen av gravplassene har kommunen oppført servicebygg. I henhold til rundskrivet er det naturlig å legge til grunn at også disse følger eiendommen og således vil være i soknets eie. Dette standpunktet vil være i samsvar med tinglysingslovens forutsetning for hva grunnbokshjemmelen omfatter.

Hjemmeloverføring av kirkelige eiendommer i Modum kommune

I henhold til rundskrivet ble det anbefalt at soknet utarbeidet en liste med oversikt over hvilke eiendommer de mente burde overføres. Modum kirkelige fellesråd har bedt Modum kommune om en oversikt over hjemmelshavere for kirker og gravplasser i Modum. Listen har vært utgangspunktet for dialog/forhandlinger mellom kommunen og fellesrådet.

Oversikt over eiendommer/bygg og oversiktskart for kirkeeiendommer i Modum.

Vedlegg 1: Snarum

Vedlegg 2: Vestre Spone

Vedlegg 3: Gulsrud

Vedlegg 4: Heggen

Vedlegg 5: Åmot

Vedlegg 6: Nykirke

Vedlegg 7: Rud

Et overordnet prinsipp som legges til grunn for hjemmeloverføringene i Modum kommune er at soknet kun skal ha overført nødvendig areal for kirken/gravplassen. Kirker og gravplasser skal overføres, men hvis gnr/bnr inneholder annet areal som blant annet offentlig vei, offentlige friområder eller offentlige parkeringsareal som naturlig dekker andre kommunale tjenestebygg, vil disse arealene ikke overføres, men tas ut av gnr/bnr før hjemmeloverføring, og beholdes av kommunen.

Når hjemmel for de konkrete områdene skal overføres må det gjennomføres en endelig oppmålingsforretning, arealet som er oppgitt i vedleggene kan da avvike noe.

Enkelte utfordringer ved hjemmeloverføring i Modum kommune

Rundskrivet legger til rette for at hver enkel kommune må foreta konkrete vurderinger for sine områder og at forhold internt i kommunen også basert på egne vurderinger kan variere noe fra område til område.

Driftsbygg og livssynsåpent seremonibygge:

Modum kommune har driftsbygg ved de fleste gravplassene, med unntak av Åmot kirke.

Ved Heggen og Snarum er det kapell inne på gravplassene.

Ved Vestre Spone, Rud og Gulsrud er det gravkjellere.

Kirkelovgivningen sier ikke noe om eierforholdet når det gjelder bygninger på gravplasser. Det fremgår av gravferdsloven § 3 at «Sokn har ansvaret for at gravplasser og bygninger på gravplasser forvaltes med orden og verdighet og i samsvar med gjeldende bestemmelser.». I henhold til rundskrivet vil også andre bygg på eiendommen følge med eiendommen i eiendomsoverdragelsen til soknet. Dette standpunktet vil være

i samsvar med tinglysningslovens forutsetning for hva grunnbokshjemmelen omfatter. Men det presiseres at byggene må vurderes konkret i de ulike tilfellene. Driftsbyggene benyttes av Modum kommune til lagring av sitt utstyr. Vedlikeholdsansvaret for disse ligger hos Modum kommune.

Rådmannens utgangspunkt er at driftsbygg, som ligger utenfor gravplassen, blir værende i kommunalt eie. Dette gjelder ved Snarum, Heggen og Nykirke.

Parkeringsareal

Med unntak av ved Åmot kirke og gravplass hører parkeringsplassene naturlig til kirkene. Parkeringsplassene ved Åmot kirke brukes ofte når det er arrangement i sentrum og på stadion. Parkeringen ved kirken kan også være en avlastning/alternativ for Modumheimen.

Som et overordnet prinsipp for overføring av hjemmel fra Modum kommune til soknet, mener rådmannen at parkeringsareal ved Snarum, Vestre Spone, Gulsrud, Heggen og Nykirke, overføres sammen med kirken/gravplassen, mens parkeringsarealene ved Åmot kirke og gravplass beholdes av kommunen.

Det presiseres at dersom parkeringsarealene beholdes i kommunens eie vil soknets behov til parkering og adkomst sikres gjennom tinglysning.

Privat hjemmel

Vedlegg 1 til 7 viser både kartskisse av kirkene/gravplassene, samt oversikt over de ulike hjemmelshaverne til gnr/bnr som omfattes. Enkelte av områdene som omfattes/berøres av hjemmelsoverføringen eies ikke av Modum kommune på det nåværende tidspunkt. På Snarum er det privat hjemmelshaver på deler av gravplassen. Hvis arealene er for store til å ta en grensejustering må det en fradeling til. Deler av området har også ukjent eier, såkalt 0/0-nr. Dette må avklares før hjemmelsoverføring. I Åmot er vestre delen av kirkeeiendommen i privat eie, hvor kirken har en festeavtale. Eventuell hjemmelsoverføring her må fellesrådet avklare.

Areal regulert til offentlig/kirkelig forhold der kommunen ikke har hjemmel omhandler i hovedsak følgende områder

Kirkebygg og gravlund:

Rud kirke

Kirkebygg:

Gulsrud kirke, Heggen kirke, og hoveddelen av Åmot kirke.

Kommunens økonomiske forpliktelser og tjenesteytingsavtalen

Det kirkelige fellesrådet har ansvaret for den lokale kirkeforvaltningen av blant annet kirker, gravplasser og kirkelige stillinger. Kommunen har det offentlige finansieringsansvaret for fellesrådets virksomhet jfr. Trossamfunnsloven § 14 og rundskriv Q-06/2020

Når hjemmelen overføres fra kommunen til soknet påvirkes ikke kommunens økonomiske forpliktelser til å stille med midler til drift og vedlikehold av kirker/gravplasser og andre bygg. Modum kommune drifter og vedlikeholder gravplassene og driftsbygg/kapeller etter avtale med Modum kirkelige fellestråd.

Kart- og delingsforretning

Loven eller rundskrivet sier ikke noe direkte om hvem som skal dekke kostnader knyttet til søknad om fradeling og oppmåling av eiendommene som skal overføres. Rådmann finner det naturlig at Modum Kirkelige fellestråd dekker kostnader som påløper med gjennomføring av hjemmeloverføringen.

Dokument- og tinglysningsavgift

Normalt vil en overskjøting utløse krav om tinglysningsgebyr og dokumentavgift, men for hjemmeloverføring av eiendommer for å oppfylle kirkelovgivningens intensjon gjorde Stortinget i april 2001 vedtak om at det ikke skal innkreves dokumentavgift, som følge av ny kirkelovgivning, ved hjemmeloverføring av eiendommer fra kommunen til sokn.

I rundskriv fra Finansdepartementet 1. juli 2020 står det bl.a. følgende:

«Det skal ikke betales dokumentavgift i de tilfeller fast eiendom overdras fra kommunen til kirkelig fellestråd i medhold av kirkeloven § 17 tredje ledd og gravferdsloven § 1 fjerde ledd. Fritaket er gitt av Finansdepartementet i medhold av dokumentavgiftsloven § 3.»

Tinglysningsavgift må imidlertid betales. Rådmann finner det naturlig at Modum Kirkelige fellestråd dekker dette.

Videre fremdrift

Det er enighet med kirkelig fellestråd om en prinsippavtale for hjemmeloverføring av kirkelige eiendommer, hvor kommunen i dag står som hjemmelshaver.

Modum kirkelige fellestråd hadde saken oppe til behandling 16.03.21 og fattet følgende vedtak:

«Innholdet i saksfremlegget til Formannskapet og forslaget til prinsippavtale støttes. Kirkevergen gis fullmakt til å signere prinsippavtalen behandlet her på vegne av Modum sokn. Avtalen om drift av kirkegårdene fra 1996 må oppdateres i forbindelse med overdragelsen av eiendommene.»

Når overordnet prinsippavtale er signert av begge parter vil representanter fra Modum kommune og Modum kirkelige fellestråd påbegynne prosessen med hjemmeloverføringer for de enkelte områdene

Konklusjon

Rådmannens forslag til prinsippavtale vedtas.

Rådmannen får fullmakt til å godkjenne hjemmeloverføring for de enkelte områdene i samsvar med vedtatt prinsippavtale.